

CODI 28400 SEGONA LLENGUA (FILOLOGIA LLATINA)

Prof.: Juan Sebastián Hernández Fernández

Objectius

Es tracta d'un curs de llengua llatina adreçat a estudiants que no pertanyen a l'especialitat de filologia clàssica. Es parteix, doncs, de la base que els matriculats posseeixen uns certs coneixements de la llengua llatina i es pretén que, en acabar el curs, hagin assolit un grau de competència suficient per a la comprensió de textos de dificultat mitjana. Al costat d'això, s'espera que adquireixin un nivell de 'competència literària' (i.e., un bagatge de referents literaris, mitològics, de *realia*, etc.) que els faciliti la correcta comprensió tant dels textos llegits com d'altres textos de la literatura llatina.

Continguts

Lectura i anàlisi d'una selecció de textos, triats en virtut de dos criteris fonamentals:

- a) el seu grau de dificultat
- b) el seu interès intrínsec.

1er Semestre

El text proposat per a treballar a classe serà el tractat *De senectute* de Ciceró, que va acabar d'escriure l'any 44 a.C. pocs mesos abans de la seva mort. El context i la contextualització d'aquesta obra permeten un ampli comentari de continguts i de sensibilitats en un home que se sent ja acabat. L'aire, però, de l'escrit no té gens de pessimisme, tot el contrari. Malgrat el seu títol, és, més aviat, un cant de respecte i d'enyorança en honor dels personatges romans plens de virtut que, en els segles passats, van contribuir amb la seva gestió i saviesa a la construcció de Roma. El tractat, a més, ofereix un compendi de pensament rigorós sobre la vida i la mort per l'una banda, i, per l'altra, sobre la conducta dels joves i de la gent de seny. Ciceró, doncs, se sent agraït als seus avantpassats per la Roma que ha rebut, que ell, sens dubte, ha pogut millorar personalment.

PROGRAMA

1. Context

- 1.1. El perfil psicològic de Ciceró
- 1.2. El perfil públic de Ciceró
- 1.3. El perfil íntim de Ciceró dels dos darrers anys
- 1.4. Obres contemporànies al *De senectute*

2. Contextualització

- 2.1. Cèsar, la seva dictadura y el caos després de la seva mort
- 2.2. Marc Antoni, el dèspota

2on Semestre

El segon bloc del curs està dedicat a l'estudi de la poesia epigramàtica. A partir de la lectura d'una selecció d'epigrames de Catul i, especialment, de Marcial delimitarem el concepte d'epigrama en l'àmbit de la literatura llatina, mostrant l'evolució del gènere des de la seva introducció en el món romà fins a l'etapa de màxim esplendor, representada pel poeta bilbilità.

El programa es pot sintetitzar en els següents apartats:

- 1.- Origen de l'epigrama.
- 2.- Els epigrames funeraris.
- 3.- Els epigrames de Catul.
- 4.- Marcial i l'epigrama satíric.
- 5.- Introducció a la mètrica llatina.

Metodologia

La dinàmica del curs estarà orientada, no tant a la pràctica tradicional de la traducció acurada i exhaustiva del text, com a la comprensió dels continguts fonamentals, a través de la lectura atenta i del treball d'aquests textos a partir de pràctiques instrumentals i complementàries. Hom proposarà, en aquest sentit, exercicis de comprensió i pràctiques de gramàtica per treballar els aspectes morfo-sintàctics i lèxico-semàntics del text. Evidentment, el treball personal i continuat de l'estudiant constituirà el pilar bàsic que vertebrarà l'edificació del seu aprenentatge. Paral·lelament a les qüestions estrictament lingüístiques, hom parlarà també esment en altres nivells de significació (qüestions literàries, de *realia*, mitològiques...) necessaris per a la comprensió dels textos triats. Amb aquest objectiu el treball del curs es complementarà amb la lectura obligatòria, en traducció, d'alguns textos d'especial significació per a la tradició literària occidental:

1er Semestre

CICERÓ, *Cató el Vell (De la vellesa)*.

2on Semestre

APULEU, *Les Metamorfosis o l'Ase d'Or*.

Avaluació

Els estudiants hauran de superar una prova escrita al final de cada semestre, on hauran de demostrar la comprensió d'un o més textos llatins en tots els nivells de significació esmentats, així com el coneixement aprofundit de les obres llegides en traducció i de llurs implicacions estètiques, històriques i biogràfiques.

Bibliografia

1. Llengua

Lavency, M., *Vsuis. Description du latin classique en vue de la lecture des auteurs. Grammaire latine*, Paris-Gembloux, 1985.

Mandruzzato, E., *Il piacere del latino*, Milano, 1989.

Palmer, L. R., *Introducción al latín*, Barcelona, 1984.

Quetglas, P., *Elementos básicos de filología y lingüística latinas*, Barcelona 1985.

Traina, A.- Perini, G.B., *Propedeutica al latino universitario*, Bologna, 1982³.

Valentí Fiol, E., *Gramàtica de la llengua llatina*, Barcelona 1985⁸.

Valentí Fiol, E., *Sintaxi llatina*, reelaborada per P. Ll. Cano. Versió Catalana de J. Medina, Barcelona, 1987.

Valentí Fiol, E., *Sintaxis llatina*, Barcelona, 1984 (reimpr.).

2. Literatura

Bayet, J., *Literatura Latina*, trad. A. Espinosa, Barcelona, 1966.

Bickel, E., *Historia de la literatura romana*, trad. J. M. Díaz-Regañón, Madrid, 1982.

- Bieler, L., *Historia de la literatura romana*, trad. M. Sánchez, Madrid, 1975.
 Estefanía, D., Pociña, A., *Géneros literarios romanos. Aproximación a sus estudio*, Madrid 1996.
 Fuhrmann, M., *Literatura romana*, trad. R. de la Vega, Madrid, 1985.
 Grimal, P., *La littérature latine*, Paris 1994.
 Martin, R.- Gaillard, J., *Les genres littéraires à Rome*, Paris 1981.

3. Dictionaris temàtics

- Grimal, P., *Diccionario de la literatura clásica*, Madrid 1991.
 Hammond, N.G.L. - Scullard, H.H., *The Oxford Classical Dictionary*, New York 1970.
 Howatson, M. C., *Diccionario de la Literatura Clásica*, Madrid 1991.

4. Cultura i civilització

- Alberich, J. et al., *Grecs i Romans*, Madrid 1992
 Dautry, J., Hacquard, G., Maisini, O., *Guía de la Roma Antigua*, (introd., trad. adaptació de Matilde Rovira Soler), Madrid 1995.
 Guillén, J., *Vida y costumbre de los romanos. I: La vida privada, II: La vida pública, III: Religión y ejército*, Salamanca 1977.
 Giardina, A. (de.), *El hombre romano*, Madrid 1991.

5. Ciceró

5.1. Edicions

- M. Tullius cicero. Cato Maior*, K. Simbeck (ed.), Bibliotheca Teubneriana, Stuttgart 1961.
Cicéron. Caton l'ancien (De la vieillesse), P. Wuilleumier (ed.), Les Belles Lettres, Paris 1969.
Ciceró, Cató el Vell (De la vellesa), de. P. Villalba, Fund. Bernat Metge, Barcelona 1998.

5.2. Estudis

- Alberte, A., *Cicerón ante la retórica*, Valladolid 1987.
 Boyancé, P., *Études sur l'humanisme cicéronien*, Bruxelles 1970.
 Ciaceri, E., *Cicerone e i suoi tempi*, Milano-Roma-Napoli 1939-1941 (2ª de.), 2 vol.
 Dorey, T.A. (de.), *Cicero*,

Marcial

Edicions

- M. V. Martialis Epigrammata*, ed. W. M. Lindsay, Oxford, 1929 (reprint. 1977).
M. V. Martialis Epigrammata, ed. D. R. Shackleton, Stuttgart, 1990.
M. Valeri Marcial. Epigramas, I-V, edició, traducció i notes de M. Dolç, FBM, Barcelona, 1949-60.
Marcial. Epigramas completos, introducció, traducció i notes de D. Estefanía, Cátedra, Madrid 1991.
Marcial. Epigramas, introducció, traducció i notes J. Fernández y A. Ramírez, BCG, Madrid, 1997.
M. V. Marcial. Epigramas, introducció, traducció, selecció i notes d'Antoni Cobos, La Magrana, Barcelona, 1994.

Estudis

- AAVV, *Actas del Simposio sobre Marco Valerio Marcial, poeta de Bilbilis y de Roma*, Zaragoza 1987.

Dolç, M., *Hispania y Marcial. Contribución al conocimiento de la España Antigua*, Barcelona, 1953.

Riber, L., *Marco Valerio Marcial*, Madrid 1941.

Riber, L., *Un celtíbero en Roma: Marco Valerio Marcial*, Madrid 1991.

Salemme, C., *Marziale e la 'poetica' degli oggetti*, Napoli, 1976.